

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแกนกลางในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบายและแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศและภูมิภาค ครอบคลุมถึงการส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชนและท้องถิ่นชนบท โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ตามมาตรา 38 (1) ในพระราชบัญญัติฯ โดยในการดำเนินงานปี พ.ศ. 2549 ได้มีการกำหนดภารกิจหลักและยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) คือเป็นหน่วยงานเตือนภัยให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยดำเนินการวิเคราะห์ธุรกิจรายสาขาเพื่อการเตือนภัยการลงทุน ดังนั้นเพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สอดคล้องกับภารกิจและแนวคิดข้างต้น รวมทั้งเกิดการบูรณาการในกระบวนการพัฒนาและส่งเสริม SMEs ทางสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงเห็นสมควรจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลศักยภาพและวิเคราะห์เบื้องต้นในการกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ให้เป็นข้อมูลสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์เชิงลึกของอุตสาหกรรมรายสาขา เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจและยุทธศาสตร์ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จที่สอดคล้องกัน

นมเป็นอาหารประเภทหนึ่งมีสารอาหารที่สำคัญ ได้แก่ โปรตีน ไขมัน น้ำตาลแลคโตส วิตามินและเกลือแร่ นมเป็นแหล่งที่ดีของวิตามินเอ ดี และบีสอง การที่เด็กไทยได้บริโภคนมมากขึ้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีความสูงเฉลี่ยของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น ในท้องตลาดนอกจากนมพร้อมดื่มแล้วยังมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมให้เลือกอีกหลายชนิด เช่น โยเกิร์ต นมเปรี้ยวพร้อมดื่ม เนย เนยแข็ง ไอศกรีม เป็นต้น มีการตั้งโรงงานแปรรูปนมและผลิตภัณฑ์นมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นรัฐบาลที่ผ่านมามีนโยบายส่งเสริมการทำฟาร์มโคนม และสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปนม มีโครงการรณรงค์การคัมนมในโรงเรียน ทำให้อุตสาหกรรมนมภายในประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

น้ำนมดิบสามารถนำแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นมได้หลายประเภท เช่น การผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ นมยูเอชที นมสเตอริไลส์ เนยแข็ง นมเปรี้ยว และไอศกรีม เป็นต้น

นอกจากการแปรรูปนมดิบเป็นนมพร้อมดื่มและผลิตภัณฑ์นมชนิดอื่นๆแล้ว การแยกองค์ประกอบของน้ำนมออกเป็นไขมันนม และโปรตีนนม เช่น เคซีน และเวย์ (Whey) เพื่อใช้เป็นสารผสมอาหารในอุตสาหกรรมนมอบและอุตสาหกรรมอาหารอื่น ๆ

อุตสาหกรรมนมเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัว จากปี พ.ศ. 2527 ที่มีมูลค่าเพียง 1,300 ล้านบาทมาเป็น 250,000 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2540 แต่ปัญหาที่สำคัญของอุตสาหกรรมนม คือน้ำนมดิบที่ผลิตภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการใช้ภายในประเทศ น้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นนมพร้อมดื่ม แต่น้ำนมดิบที่ผลิตได้ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงต้องมีการนำเข้านมผงพร่องมันเนย (Skimmed milk) และน้ำมันเนย (Butter oil) มาจากต่างประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อการศึกษารวบรวมและการพยากรณ์ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายรัฐ, กฎหมาย, วัฒนธรรม, กรรมสิทธิ์, ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ, สภาพทางเศรษฐกิจต่อการดำเนินงานของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.2.2 เพื่อการศึกษารวบรวมและการพยากรณ์ผลกระทบจากปัจจัยในการบริหารจัดการต่อการดำเนินงานของ SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม เช่น การตลาด การดำเนินงานและการผลิต การเงิน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งการประเมินถึงโอกาสและแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลง สำหรับผู้ประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาอุตสาหกรรมนี้จะศึกษาตามโครงสร้างการจัดประเภทอุตสาหกรรมอุตสาหกรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ISIC) โดยจะศึกษาตาม ISIC D1520 (D15200-D15203) มีประเด็นในการศึกษาดังนี้

1.3.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั่วไปทั้งมหภาคและ SMEs ในด้านนโยบายรัฐ การเมือง กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ กรรมสิทธิ์ ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เจาะจง/จับพัตน์ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ขนาดอุตสาหกรรม วิเคราะห์ขั้นของวงจรชีวิตของอุตสาหกรรม รวมทั้งวิเคราะห์ทางการตลาดและ BCG (ตำแหน่งของอุตสาหกรรม) สำหรับอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.3 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับความน่าสนใจของ

อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม ประกอบด้วย
 การวิเคราะห์ผู้รับเหมาช่วงและผู้สนับสนุนวัตถุดิบ การวิเคราะห์ผู้ซื้อ การวิเคราะห์การแข่งขัน
 การวิเคราะห์คู่แข่งที่เข้ามาใหม่
 การวิเคราะห์สินค้าและบริการทดแทนการวิเคราะห์แนวโน้มและปัจจัยขับเคลื่อนอุตสาหกรรม
 และการวิเคราะห์คู่แข่งในอุตสาหกรรม

1.3.4 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์
 สภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรม ประกอบด้วย การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ และพันธกิจ
 การวิเคราะห์ประวัติความเป็นมา การวิเคราะห์ทักษะและทรัพยากร
 การวิเคราะห์ระบบและรูปแบบของการจัดการ การวิเคราะห์โครงสร้างองค์กร
 การวิเคราะห์ระบบและรูปแบบการวางแผน และการวิเคราะห์ปัญหาหลักในการบริหารจัดการ

1.3.5 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์การ
 บริหารจัดการตามลักษณะงาน ประกอบด้วย การจัดการการตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์
 การจัดการเทคโนโลยีและสารสนเทศ การจัดการดำเนินงานและการผลิต
 และการจัดการเงินของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.3.6 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกทั้งมหภาคและ SMEs เกี่ยวกับการวิเคราะห์
 สภาพแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรม

1.3.7 ขอบเขตการศึกษาเป็นวิสาหกิจอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนมขนาดกลาง
 และขนาดย่อม

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

SMEs หมายถึง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

BCG Model หมายถึง Model ที่ใช้วิเคราะห์ด้านการเงินการลงทุนเกี่ยวกับการตลาด
 โดยการเริ่มต้นของ GE (General Electric) และ Boston Consulting Group (BCG)

Skim Milk Powder : SMP) หมายถึง นมผงพร่องมัน เนย

1.5 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 รวบรวมข้อมูลสถิติและผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่แม่นยำถูกต้องและทันสมัย
 เช่น นโยบายรัฐ การเมือง กฎหมาย กฎระเบียบ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ กรรมสิทธิ์
 ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ สภาพทางเศรษฐกิจ ต่อการดำเนินงานของ SMEs
 ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.2.

รวบรวมข้อมูลสถิติและผลกระทบจากปัจจัยในการบริหารจัดการต่อการดำเนินงานของ

SMEs ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม ที่แม่นยำถูกต้องและทันสมัย เช่น การตลาด การดำเนินงานและการผลิต การเงิน การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ในอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.3. ศึกษาข้อมูลสถิติและผลกระทบจากข้อ 1 และ ข้อ 2

เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตามรูปแบบการนำเสนอของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

1.5.4. วิเคราะห์และกำหนดรูปแบบเบื้องต้นเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด ของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

เพื่อให้เป็นข้อมูลสนับสนุนแนวทางการวิเคราะห์เชิงลึกของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม